

'ten spoedigste' door te geven aan de geheime dienst der NSB, de z.g. Centrale Inlichtingen Dienst¹ die in Den Haag haar hoofdbureau had.

Wat men in bezet gebied publiekelijk niet mocht uiten, werd op de avond van de rode mei met duidelijkheid gezegd door koningin Wilhelmina. In een toespraak voor Radio Oranje² herinnerde zij aan hetgeen een jaar tevoren geschied was; zij repte van 'het stelsel van verraad en verraders, zowel door de vijand als door een geringe groep laaghartige Nederlanders op de meest geraffineerde wijze in praktijk gebracht'; zij roemde 'de dappere weerstand, door onze, door die schurken in de rug aangevallen weermacht geboden' ('schurken' - wie had dat woord ooit in het koninklijk vocabulaire aangetroffen?); zij kondigde aan dat voor 'de handvol verraders . . . in een bevrijd Nederland geen plaats meer zal zijn.' Dat laatste werd vrij algemeen aldus geïnterpreteerd dat alle NSB'ers na de bevrijding uit Nederland gedeporteerd zouden worden; men was er niet rouwig om.

Boven memoreerden wij de Duitse instructie aan de pers, geen foto's te plaatsen die aan de meidagen van '40 zouden herinneren. Die instructie behelsde nog een algemene toevoeging: 'foto's van oorlogsgebeurtenissen, welke dan ook', mochten tijdens de herdenkingsdagen niet gebracht worden, 'tenzij er belangrijke gebeurtenissen plaats vinden die een publikatie van dit nieuwe, actuele materiaal vereisen.' Welnu, aan de militaire fronten speelde zich tussen 10 en 14 mei '41 niets van betekenis af maar in de politieke sector deed zich een gebeurtenis voor die als in de hoogste mate actueel ervaren werd, zij het dat de Duitsers er spoedig een bedremmeld zwijgen toe deden.

Wij bedoelen de aankomst van Rudolf Hess in Engeland.

★

Rudolf Hess, een van Hitlers eerste medestanders, was kort na de vestiging van het Derde Rijk plaatsvervangend leider geworden van de *NSDAP*. In de toespraak die Hitler enkele uren na het begin van de aanval op Polen had gehouden, had hij Hess officieel uitgeroepen tot zijn tweede opvolger (Goering was de eerste) voor het geval hij, Hitler, mocht komen te overlijden.³ Formeel was Hess daardoor min of meer de 'derde man' geworden in het

¹ Rondschrijven, 7 mei 1941, van de leider van het district Zeeland aan alle groepsleiders (BRvC: Dossier J. A. Dekker, H 352/49, map IV, 68 rood). ² Tekst: *Enq.*, dl. VII a, p. 408-09. ³ Onze samenvatting van de affaire - Hess is hoofdzakelijk gebaseerd op het werk van J. Douglas-Hamilton: *Motive for a mission. The story behind Hess's flight to Britain* (1971).